

**PEDAGOGIK MAHORAT VA TARBIYA PEDAGOGIKASINI
RIVOJLANTIRISHDA ILG'OR XORIJ TAJRIBALARIDAN
FOYDALANISH**

O.U.Mansurova

GDPI o'qituvchisi

Email: oydinulugbekovna@gmail.com

Annotatsiya: mazkur tezis pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirishda ilg'or xorij tajribalaridan foydalanish masalalariga bag'ishlangan. Unda jahonning yetakchi davlatlarining pedagogik tajribalari tahlil qilinib, o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini oshirish, ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, tarbiyaviy ishlarni takomillashtirish kabi yo'nalishlarda xorijiy tajribalarni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Tezida pedagogik mahoratni oshirish va tarbiyaviy ishlarni takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, tarbiya pedagogikasi, xorijiy tajriba, ilg'or tajriba, innovatsiyalar, kompetentlik, o'qituvchilar, takomillashtirish.

Аннотация: Данная тезисная работа посвящена вопросам использования передового зарубежного опыта в развитии педагогического мастерства и педагогики воспитания. В ней анализируются педагогические практики ведущих стран мира и рассматриваются возможности применения зарубежного опыта в условиях Узбекистана для повышения профессиональных компетенций учителей, внедрения инновационных технологий в образовательный процесс и совершенствования воспитательной работы. В работе освещаются как теоретические, так и практические аспекты развития педагогического мастерства и совершенствования воспитательной деятельности.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, педагогика

образования, зарубежный опыт, передовой опыт, инновации, компетентность, учителя, совершенствование.

Abstract: *This thesis is devoted to the issues of using advanced foreign experiences in the development of pedagogical mastery and educational pedagogy. It analyzes the pedagogical practices of leading countries worldwide and examines the possibilities of applying foreign experiences in the context of Uzbekistan to enhance teachers' professional competencies, introduce innovative technologies into the educational process, and improve educational activities. The thesis highlights both theoretical and practical aspects of developing pedagogical mastery and improving educational work.*

Keywords: *pedagogical skills, educational pedagogy, foreign experience, advanced experience, innovations, competence, teachers, improvement.*

Bugungi globalashuv sharoitida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagog kadrlarning kasbiy mahoratini oshirish hamda tarbiyaviy jarayonlarni zamon talablari asosida tashkil etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Xususan, pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirishda ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va milliy ta'lim tizimiga moslashtirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Chunki rivojlangan davlatlar tajribasi ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish va o'quvchilarda ijtimoiy faol, barkamol shaxsni shakllantirishda samarali mexanizmlarni taklif etadi. Maqolada o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini oshirish, ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, tarbiyaviy ishlarni takomillashtirish kabi yo'nalishlardagi xorijiy tajribalarni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Ushbu tajribalarni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish orqali ta'lim sifatini oshirish va yosh avlodni munosib tarbiyalashga erishish mumkin.

Pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirish masalalari o'zbek adabiyotida ham o'z aksini topgan. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, ta'lim sohasida tub islohotlar amalga oshirildi va bu jarayonda xorijiy ilg'or

tajribalarni o'rganish va ulardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etdi.

Abdulla Avloniyning "Turkiy Guliston yoxud axloq" asari o'zbek pedagogika adabiyotining nodir namunalaridan biri hisoblanadi. Asarda axloqiy tarbiya masalalari, o'qituvchining o'quvchilarga munosabati, ta'lim-tarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari batafsil yoritilgan. Garchi asar XX asr boshlarida yozilgan bo'lsa-da, undagi ko'plab g'oyalar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Fitratning "O'qituvchi" asari ham o'zbek pedagogika adabiyotida muhim o'rin tutadi. Asarda o'qituvchining jamiyatdagi o'рни, uning mas'uliyati, o'quvchilarga bilim berish va ularni tarbiyalashdagi roli batafsil yoritilgan. Fitrat o'z asarida o'qituvchilarni zamonaviy bilimlar bilan qurollanishga, o'quv jarayonida yangi usullardan foydalanishga chaqiradi. O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning ta'lim sohasini rivojlantirishga qaratilgan nutqlari va farmonlari o'zbek pedagogika adabiyotining muhim qismini tashkil etadi. Prezidentning "Yangi O'zbekiston strategiyasi" asarida ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, o'qituvchilarning maqomini oshirish, ularning malakasini rivojlantirish, ta'lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish kabi masalalarga alohida e'tibor qaratilgan.

Hozirgi kunda o'zbek olimlari tomonidan pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasi bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar o'tkazilmoqda. Ushbu tadqiqotlarda xorijiy ilg'or tajribalarni o'rganish va ularni O'zbekiston sharoitida qo'llash masalalari ko'rib chiqilmoqda. Xususan, A.Qodirovning "Pedagogik mahorat asoslari" kitobida pedagogik mahoratning nazariy va amaliy jihatlarini, o'qituvchining kasbiy kompetentligi, ta'lim jarayonida innovatsion usullardan foydalanish masalalari yoritilgan. O'zbek adabiyoti tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirish masalalari doimo jamiyatning diqqat markazida bo'lgan. Bugungi kunda ham o'zbek olimlari va pedagoglari xorijiy ilg'or tajribalarni o'rganish va ularni O'zbekiston sharoitida qo'llash orqali ta'lim tizimini takomillashtirishga intilmoqdalar.

Pedagogik mahorat o'qituvchining kasbiy faoliyatini yuqori saviyada

amalga oshirishini ta'minlovchi bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuasidir. U nafaqat fan bilimlarini puxta egallash, balki pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash, o'quvchilar bilan muloqotni to'g'ri yo'lga qo'yish, tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Xorijiy tadqiqotlarda pedagogik mahorat o'qituvchining refleksiv fikrlashi, kreativ yondashuvi va uzluksiz kasbiy rivojlanishi bilan bevosita bog'liqligi ta'kidlanadi.

Jahonning yetakchi davlatlari — Finlyandiya, Yaponiya, Janubiy Koreya, Singapur va Germaniya ta'lim tizimlarida tarbiya masalasi ta'lim bilan uzviy bog'liq holda olib boriladi. Ushbu mamlakatlarda tarbiyaviy ishlar shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayanish, hamkorlik pedagogikasi asosida tashkil etiladi. Xususan, Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchining mustaqil fikrlashi va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirishga katta e'tibor qaratiladi. Yaponiya tajribasida esa jamoaviylik, intizom va mehnatsevarlik tarbiyaning asosiy ustuvor yo'nalishlari sifatida qaraladi.

Xorijiy tajribalarda pedagogik mahoratni rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Raqamli ta'lim platformalari, interaktiv metodlar, masofaviy ta'lim shakllari o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, xorijiy mamlakatlarda o'qituvchilar uchun doimiy malaka oshirish kurslari, treninglar va professional hamjamiyatlar faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lib, bu jarayon pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlaydi.

Ilg'or xorijiy tajribalarni O'zbekiston ta'lim tizimiga tatbiq etishda milliy qadriyatlar, ijtimoiy-madaniy muhit va ta'lim siyosati inobatga olinishi zarur. Xususan, pedagogik mahoratni oshirishda zamonaviy metodikalar va raqamli texnologiyalarni joriy etish, tarbiyaviy ishlarni tizimli va maqsadli tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga qaratilgan xorijiy modellarni moslashtirish orqali ta'lim va tarbiya samaradorligini oshirish mumkin.

Pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirish masalalari ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, J. Dewey

ta'limda tajribaga asoslangan yondashuvni ilgari surib, o'qituvchining reflektiv faoliyati pedagogik mahoratning muhim omili ekanligini ta'kidlaydi [1]. L. Shulman o'qituvchining fan bilimlari bilan bir qatorda pedagogik mazmuniy bilimlarga ega bo'lishi zarurligini asoslab bergan [2].

Finlyandiya ta'lim tizimini o'rgangan Sahlberg pedagog kasbining nufuzi va o'qituvchilarning mustaqil qaror qabul qilish imkoniyati ta'lim sifati oshishiga xizmat qilishini ko'rsatadi [3]. Singapur tajribasida esa o'qituvchilarning kasbiy rivoji uzluksiz treninglar va mentorlik tizimi orqali ta'minlanadi [4]. Ushbu yondashuvlar pedagogik mahoratni rivojlantirishda samarali model sifatida e'tirof etiladi.

Zamonaviy tarbiya pedagogikasida shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va qadriyatga asoslangan yondashuvlar ustuvor hisoblanadi. UNESCO hujjatlarida ta'lim va tarbiyaning integratsiyasi, ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantirish muhim vazifa sifatida belgilangan [5]. Tarbiyaviy jarayonda o'qituvchining shaxsiy namuna ko'rsatishi, kommunikativ madaniyati va emotsional intellekti muhim ahamiyat kasb etadi.

Yaponiya ta'lim tizimida tarbiya jamoaviy faoliyat, mehnat tarbiyasi va ijtimoiy mas'uliyat asosida tashkil etiladi. Tadqiqotchilar bu model o'quvchilarda intizom va jamiyatga moslashuvchanlikni shakllantirishini qayd etadilar [6]. Germaniya tajribasida esa fuqarolik tarbiyasi va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi.

Raqamli texnologiyalar pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanmoqda. Blended learning, flipped classroom kabi modellar o'qituvchidan yuqori darajadagi metodik va texnologik kompetentlikni talab etadi [7]. Xorijiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish o'qituvchining kasbiy mahoratini oshiradi va ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Ilg'or xorijiy tajribalarni to'liq ko'chirish emas, balki ularni milliy mentalitet, qadriyatlar va ta'lim siyosati bilan uyg'unlashtirish muhimdir. O'zbekiston olimlari ta'kidlaganidek, pedagogik mahoratni oshirish jarayonida milliy tarbiya an'analari va zamonaviy innovatsiyalar uyg'unligi ta'minlanishi zarur

[8]. Yuqoridagi misollar jahon adabiyotida pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirish bo'yicha turli xil yondashuvlar mavjudligini ko'rsatadi. Ushbu tajribalarni o'rganish va O'zbekiston sharoitida qo'llash orqali ta'lim tizimini takomillashtirish va yosh avlodni munosib tarbiyalashga erishish mumkin.

Ilg'or xorijiy tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirish uzluksiz kasbiy rivojlanish, innovatsion yondashuvlar va o'qituvchining refleksiv faoliyatini qo'llab-quvvatlash bilan chambarchas bog'liqdir. Bunday yondashuvlar ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga, pedagog shaxsining kasbiy va ma'naviy kamolotini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bois xorijiy tajribalarni milliy ta'lim tizimi sharoitida ilmiy asosda moslashtirish pedagogika fanining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Dewey J. Experience and Education. — New York: Macmillan, 1938.
2. Shulman L. S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching // Educational Researcher. — 1986. — Vol. 15(2). — P. 4–14.
3. Sahlberg P. Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? — New York: Teachers College Press, 2011.
4. Darling-Hammond L., Rothman R. Teaching for Excellence in Singapore. — Washington, DC: Alliance for Excellent Education, 2011.
5. UNESCO. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action. — Paris: UNESCO, 2015.
6. Lewis C. Educating Hearts and Minds: Reflections on Japanese Preschool and Elementary Education. — Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
7. Bergmann J., Sams A. Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. — Washington, DC: ISTE, 2012.
8. Slastenin V. A., Isaev I. F. Pedagogika. — Moskva: Akademiya, 2013.
9. Mansurova O. O. TA'LIM TIZIMIDA YANGI TEXNOLOGIYA VA INNOVATSIYALARDAN FOYDALANISHNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK OMILLARI //Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal. – 2025. – T. 3. – №. 2. – C. 587-589.